ſte eodẽ Freymonio jam relato,pag.649.col. 3. Ant.
Auguſt.de nominibus propriis I.C.c.col.231.illa ve-
ro.l.diuortio.Scæuolã auctorem habeat lib. 1. quæ-
ſtio num,ex eodem Freymonio:pagin.357.col.1.An.
Auguſt.col. 134. qui longè ante floruit, temporib.
nẽpè Marci Antonini Imp.cuius & conſiliarius fuit
anno propè,912. vt ſic vix credendum ſitnot abilem
hanc conſtitutionis Diui Pij explicationem, quam
Scæuola ſcripſerat,eam ſerio explicans Modeſtinus
in d.l.non tantum omiſiſſe.
56 Quare aſſeuerandum eſt diſertè Diui Pij conſtitu-
tionem contractuum meminiſſe, nam ſi ex delicto
conueniatur maritus, veluti judicio rerum amota-
rum,inſolidum condemnabitur,leg.ſi rerũ, 52.inf.d.
l.ſunt qui, & receptum, cum multis Petrus Surd.de
alimentis,tit.1.q.88.n.42.quemadmodum, & ſocius
ex doli clauſula obligatus,leg.ſed hoc ita,22.§.quod
autem inf.eo,quod generale eſſe,ſup.n.8.animaduer-
timus.Huc ergo pertinet Scæuolæ reſponſum,in d.l.
diuortio facto, negotia vxoris geſſit, cogi poſſe ad
dotis reſtitutionẽ, nõ modo dotis actione,ſed & ne-
gotiorum geſtorum.Et tum demum inſolidũ,vbi nõ
ſtatim,cum adminiſtrare cœpit, deſiit eſſe ſoluendo,
vt jure poſſit ei imputari,cur tẽpeſtiuè inſolidũ à ſe
non exegerit, alioquin ſanè habetur eius ratio, vt
non conueniatur vltra quam facere poſſit,quod licet
non ſic explicem,præſentiunt tamen Accurſ.verbo,
facere,in d.l.diuortio,verſ.*Hic euenit iſtud,propter de-
lictum quod in adminiſtratione commiſit, quia à ſe non
exigit*,Bart.& alii quos refert,& ſequitur Iaſo,in di-
cta lege non tantũ,numero octauo,infra dicta lege
ſunt qui.Aliæ quæ juxta priuilegium hoc quod mari.
tis indultũ eſt,adduci poterant,videbis apud erudi-
tum Petrum Barboſa,in commẽtariis,dict.leg.mari-
tum,fusè enim,& erudite per centum octo numeros
57 rem,poſt alios omnes tractat.† & Baeza,dict.cap.3.
ex num.1.Planè quamvis in ſocero à nuru conuẽto
pro dotis reſtitutione,quo caſu dos ad eum peruenit
(juxta tradita,in l.ſi cum dotem, §. tranſgrediamur.
D.ſoluto matrimon.)hoc preuilegium admittendum
58 ſit,l.rei judicatæ,16.§.ſocer illo tit.l.ſicut,21.D.de re
iudic.In ſocero autem ad dotis promiſſæ ſolutionẽ,
per generum conuẽto dubitabilius eſt propter repu-
gnãtiam,l.ex diuerſo,18.in prin.D.ſoluto matrim.d.
l.ſicut,21.de re judicata,& leg. penul. D. de iur. do-
tium.Rem latiſſimo ſermone examinat,idem Petrus
Barboſa,in d.l.maritum,ex n.59.Zaſius,lib.2.reſpoſ-
ſorum,cap.9.lib.1.ſing.intellect.cap.5.accurratè Dua-
renus,in d.l.ex diuerſo.Ego animaduerſis verbis,d.l.
59 penult.ibi; *Ex cauſa & perſona id tribuendũ puto*,Ant.
Fabri conjecturam, lib.1.coniectur. capit.14. valde
probo,qui verba,d.leg.ſicut,ibi: *ſed alio iure vtimur*,
ita legit,*ſed alio,& alio iure vtimur*,cuius quidem le-
ctionis ſenſus eſt, æquum quidem eſſe,ſocerum ex
promiſſione dotis,ſoluto matrimonio,non inſolidũ
condemnari,ſed alio iure nos vti,ideſt cum nũc in-
ſolidum condemnari,nũnc non comdemnari.Regu-
lariter non condemnari,ex cauſa tamen, & perſona
condemnari,ſi dolo dotẽ promiſerit,vel ſi talis per-
ſona ſit,quæ vix aliquo honore digna videatur,iuxta
dict.l.penult.
60 Subdit ex eodem Vlpiano,lib.66.ad edictum,in leg.
item miles,13.d.l.ſunt qui Tribonianus. *Item miles,
qui ſub armata militia ſtipendia meruit condemnatus,ea-
tenus, quatenus facere poteſt cogitur ſoluere.* Inter reli-
quos igitur,quibus beneficium hoc d.l.ſunt qui,cõ-
ceſſum eſt,miles cõnumeratur. Ius ſingulare eſt pro-
pter fauorem militiæ propter quam plurima eis in-
dulta priuilegia conſtat ex multis,quos accuratè cõ-
geſſimus, in rubr. n. 2.Inſt.de teſtam.militis,ex qui-
bus & iis,quæ nos ad eum titulũ ſcripſimus quæ ad
exornationem,d.l.ſunt qui,& leg.miles,6.ſup.eodem
attinent repetenda ſunt.Illud nunc admonuiſſe ſuffi-
ciat,neque in plus,quam facere poſſit damnari, ne-
que æris alieni cauſa in carcerem conijci poſſe expli-
cant & exornant præter claſſicos,in d.l.6.& l.18.d.l.
ſunt qui,& in l.Centurio,D.de vulg.vbi nominatim
Alex.n.27.Bald.in l.1.n. 21. Cod. qui bon.ced.poſſ.
Ferd.Menchaca,de ſucceſſ.creatione,1.par.lib.3.§.22.
num.73.verum quia variæ hinc quæſtiones excoriũ-
tur,& apud nos Hiſpanos ea in primis,quæ de nobi-
lium priuilegiis diſputat, maximam coniunctionem
cum hac habet,de ea, aliis deinde, quo vtilior no-
ſtra hæc diſputatio fiat agemus. 61
Idem itaque ius in nobilibus apud nos admiſſum
eſt,ne ſcilicet pro ciuili debito plus quam facere poſ-
ſint condemnentur, aut pro eo in carcerem conij-
ciantur,quod quamvis,& Cæſareo iure recipiendũ.
cum Baldo,Iaſone,& Alexandro, & aliis ſcripſerint
Couarr.lib.2.variarum,c.1.n.4.Baeza,de inope debi-
tore,cap.16.num.8.& 9.Regia tamen lege diſertè ca-
uetur in his nobilibus,quos *hidalgos*,vulgus appellat.
l.4.& 5.tit.2.lib.4.ordinamenti,l.4.5.& 6.tit. 2.lib.6. 62
Recopil.Niſi vel debitum†ex delicto deſcendat,leg.
79.Tauri,l.3.tit.2.lib.6. nouæ Recopil. vel ex Rega-
lium vectigalium cõductione,vel alias fiſco nobilis,
aut miles obnoxius ſit,vt eiſdem legibus cautũ eſt,
vbi Ant.Gomez,& alii obſeruant,Couarr.& Baeza,in
iam relatis locis, quod non tantum†in ipſorũ per- 63
ſonis admiſſum eſt, verum, & in eorum, & armis,
equis,& quotidianis habitationis domibus,quæ pro
executione æris alieni capi non poſſunt,l.3.4.& 5.tit.
lib.4.ordinam.l.3.& 4.tit.2.lib.6.Recop.poſt ſup.alle-
gatos nouiſſimè reſoluit Ioann. Yañez Parladorius,
lib.1.rerum quotid.c.fin.5.par.§.3. n,30. & §.6. n.9.
Ioan.Garcia,de nobil.gl.1.ex num.8.
Sed illud quæri ſolet, an ſi alia bona nobilis non 64
habeat,capi hæc iure pignoris poſſint?nã leg.23.ibi;
*Non les deuen otroſi prender los cauallos, ni las armas,
fallandoles alguna coſa mueble,oreyz en que puedã fazar
la prenda. E aunque no fallaſſen coſa en que la fizieſſen,
non les deuen tomar los cauallos de ſus cuerpos,&c.*tit.21.
par.2.etiam aliis bonis non extãtibus,vides hoc pri-
uilegium nobilibus competere.At leg.3.ibi;*E nõ de-
uen entregar por razon de la deuda ſobre que fue dado
juyzio, en cauallos, ni en armas de caualleros,& fallando
otros bienes del vemido*,tit.27.p.2. priuilegium ceſſare
ſi alia bona non extent probat. Noſtrates quoque
ſcribentes non ſatis in ea re ſecum conſentiunt,Nã
Pet.Auendaño in dictionario,verbo;*Cauallero*,putat
priuilegium ceſſare,vbi alia bona non extant;ẽ con-
trario Didac.Perez,in l.12.tit.1.lib.4.ordinam.negat
etiã alis bonis non extantibus hæc capi poſſe,Ioan-
nes vero Otalora,de nobil. c.fin.n.3. quantum ad ar-
ma, & equum ait, etiam aliis bonis deſideratis,capi
hæc iure pignoris non poſſe,quoad domum vero ait
raro id vſu obtinere,iuxta quam obſeruationẽ con-
ueniendas, & conciliandas Regias leges exiſtimo,
cum erudito Parlad.d.§.3.num.30,
An autem nobiles huic poſſint priuilegio renun- 65
ciare,vide Greg.Lopez,in l.34.tit.fin.par.7.Couarr.in
c.quamvis pactum,in initio,2.par.num.3.Otalora,de
nobilitate,2.par.3.par.principalis,cap 9.num.8.& la-
tè diſputantes,in d.l.79.Tauri,Did.Caſtillo,& alios,
Ferdinand.Menchaca,de ſucceſ.creatione,§.22.n.74.
Ioann.Garcia,de nobilitate,gloſ.6.num.18.Ioan.Gu-
tierrez,de iuram.confirmat.1.par. c. 16.per tot.Par-
lad.d.§.6.num.11.
Deinde,quamvis ius ſingulare non facile ad con- 66
ſequentias ſit producẽdum, etiam ſi eadem forte ſit
ratio) ſacræ militiæ militibus, ideſt, clericis ſacris
ordinibus initiatis hoc idem ius,& beneficium con-
ceſſum eſt,ne ſcilicet vltra quam facere poſſit con-
ueniantur,neve in carcerem pro ciuili debito detru-
dãtur,quod cum & à iuris noſtri Cæſarei interpreti-
bus iamdiù admiſſum eſſet,vt conſtat ex Accurſ.ver-
bo,

bo,*facere poteſt*,in l.miles,6.ſup.d.l.ſunt qui Bart. &
relinquis ibidem,& multis alijs quos adducunt mox
referendi, Pontificia, Regiaque Hiſpana ſanctione
cautum eſt,cap.Oduardus.3.de ſolutionibus,l.23.vbi
Grego.verbo,*vn clerigo à otro* tit.6.part.1.ex quibus
conſtat, neque execommunicationis ſententiam ad-
uerſus inopem clericum pro ære alieno proferendã,
ſed idoneam cautionem, ideſt iuratoriam, vt ſi ad
pinguiorem deuenerit fortunam, debita perſoluet
67 recipiendam; memineris tamen † priuilegium hoc
non omnibus paſſim conceſſum,ſed ijs tantũ,qui in
ſacris ſunt conſtituti ordinibus,aut beneficiarijs.(vt
Canoniſtæ aiũt)aut alicuius Eccleſiæ miniſterio de-
putati ſunt,non vero minoribus initiatis,etſi ſchola-
res ſint,quicquid contendat Rebuff.in authentica,
habita priuilegio 112.C.ne filius pro patre.eos vero
quibus id competit,nec juramento illi poſſe renun-
ciare,vt deduces ex frequentiori opinione,& ſentẽ-
tia quam plura juxta hæc adducentes reſoluunt vi-
dendi Couarruu.libro ſecundo,variarum cap.1.n.9.
Ioann.Gutierrez(qui hoc contrarium tenet) de iu-
ramento confirmatorio,cap.17.Padilla,in l.1.n.7. C.
de iuris & facti ignorantia, cum infinitis Baeza, de
inope debitore,c.17.ex n.1.Menoch.lib.2.de arbitrar.
centur.2.caſu 183.n.30.Paz,in praxi,tom.2.3. par.c.
vnico, qui obſeruandam ex hodierno ſtolo praxim,
in hoc beneficio addidit.
68 Proxima eſt ſuperiori,& illa inſpectio,an & Docto-
ribus priuilegium idem concedendum ſit,Bar.in leg.
medicos,C.de profeſſorib.& medic.lib.10.quem cõ-
muniter alij ibi ſequuntur,ſi doctor iuris profeſſor,
alteriuſvè honeſtæ diſciplinæ præceptor ſit,admittit
Guido Papæ,deciſ.88.& deciſ.388.& ſi actu non le-
gat, idem probat,idque neruosè aduerſus Bartolum
pluribus conſtructis argumentis contendit, ab eius
tamen impugnationibus quibus ſigillatim ſatisfacit
enixè Gaſpar Baeza,Bartolum defendit, cui & acce-
do ego,contendendum ergo eſt Doctoribus legenti-
bus, hoc priuilegium concedi,non quidem his qui
doctorali tantum titul.cohoneſtantur,ſed qui verè
profeſſores, & magiſtri ſunt; quod cum jure ciuili
Romanorum certiſſimum ſit ex leg.medicos,leg.ma-
giſtros,Cod.de profeſſorib.& medicis,lib.10.cõiun-
cta,lege vnica,Cod.de emend.Codicis ibi, & *Bery-
tenſium Doctorem Dorotheum*, & lege prima Cod.de
Iuſtinianeo Codice confirmando, ibi: *Iuris doctor in
hac alma viue Theophilus*, quorum ſæculo nomina
hæc doctorum, licentiatorum, & bachalaureorum,
quorum tanta hodie copia non irrepſerat, ſed Do-
ctores tantum illi appellabantur, qui ius ciuile,me-
dicinam, philoſophiam, aliaſque honeſtas diſcipli-
nas iuuenes edocebant,cum tamen nullo annulo pi-
leovè accepto doctoralis dignitatis,codicillos oſten-
derent,vt multi hodie,qui nihil ſint minus quã Do-
ctores Iure tamen Regio indubitanter quoque idem
probandum eſt,leg.8.tit.31.p.2.ibi;*Otorgaron priuile-
gio à los Maeſtros de la Eſcuelas*,& ibi, *Que mueſtran
los ſabere en los eſtudio*,vbi nominatim Gregor.verbo,
que mueſtran los ſabere, quod ſic in praxi admitti
conteſtatur Baeza, dict.cap. 16. ex numer.127. Nec
69 † te turbet,leg.8. tit.7. libro primo Recopil.ex qua
conſtat profeſſionem,non ſufficere,niſi, & quis do-
ctoralia inſignia apud nos Salmanticenſes,Complu-
tenſes,Pintianos,aut Collegium Ægidij de Albornos
Bononiæ acceperit; ea namque lex ſolum loquitur
de immunitate tributorum,qua illa tantum gaudent
70 † Doctores,& candidati (vulgo,*licenciados*)quorum
eruditio illis in gymnaſijs comprobata eſt, alia vero
priuilegia profeſſoribus à jure conceſſa incorrecta
manent,quomodo, d.l. 8.nominatim interpretentur
Greg.Lopez,in l.3.verbo.*ſabiduria*.tit.12.par.2.Petr.
de Auendaño de exequend.mandatis, 2.par.c,14. n.
29.& 30.Azeued.in d.l.8.in princ.
Anthonij Picardi Pract. Inſtitut.
De aduocatis dubitant quoque interpretes,in d.l. 71
miles, 6. ſup. d.leg.ſunt qui,& alii omnes ſuperiore
numero à nobis relati:omiſſa tamen ea diſtinctione,
quam iuxta eos facere Baeza ſcribit,quoad hoc priui-
legium reſoluendũ eſt,quod licet iure communi in-
ſpecto eo gaudere debeant,quo & nouiſſimi appel-
lantur,l.1.C.de adu.diu.indic.lege prouidendum. 7.
C.de poſtulando,non minuſque vtiles,quam milites
cenſentur,cum & ipſi militares dicantur,l.aduocati,
14.C.de aduocat.aduerſ.iudiciorum,vnde,& militi-
bus eos æquiparare docet ibidem Bald. eorumque
priuilegiis potiri,maximè in huius noſtræ quæſtio-
nis ſpecie,poſt gloſ.in d.l.miles Alex.& Iaſone ibi n.
8.& 9.& cum alii Rod.Suarez,in l.2.tit.*de los gouier-
nos*,§.quæritur quinto, n. 12.& lib.3. fori,quem ſe-
cure ſequitur eis additionator Iacobus Valdes,vix ta-
men conſuetudine id admitti ſcribit Baeza,d.cap.16.
num.152.quamvis ſine ſcrupulo ex eius ſententia ad
priuilegium hoc eos admittendos ſi ſcientia, mori-
buſque inſignes ſint,ipſe ſemel,& iterum admoneat,
à quo non multum diſcrepant Ant.Gomez,in leg.83.
Tauri,num.17.Azeuedo in l.fin.num.63.tit.21.lib. 4.
nouæ Recopil.
Sunt,& alii qui pro ciuili debito in carcerem non 72
coniiciuntur,veluti tutor pro debito ſui pupilli,l.2.
D.de adminiſt.tut.l.3.§.tutor quoque,ſup.d.l.ſũt qui,
leg.1.C.quando ex facto tut.l.1.C,quando fiſcũ,vel
priua.quamquam ſi pupilli†bona habeat tutor, ca- 73
que,vt pignori capiantur non exhibeat, donec exhi-
beat iure in carcerem detrudi poſſit, vt ſcribit Bald.
d.l.1.C.quando fiſcus,vel priuat.vt cum aliis reſoluit
Ioan.Parlad.d.lib.2.c.fin.4.part.§.in princ.& 5.part.
§.6.num.143.Minor † quoque eodem gaudet priui- 74
legio,vti ſcripſerunt Angel Peruſinus,in l.vacantia,
C.de bonis vacantibus,lib.10.& in l.nemo Cod. de
exact.tribut.eodem lib.Angel. Aretin. in §. fin.n.2.
Inſt.de action,Bald.in l.1.num.24.C. qui bonis ced.
poſſ.Roman.conſil.120.Greg.Lopez,in l. fin.verbo,
todo tit.15.part.5.Parlad.d.§.6.num.15.
Denique ruſticis perſonis,an idem concedendum
ſit dubitari rectè poteſt, quoniam ſi rei ruſticæ†in- 75
ſtrumentis id datum eſt priuilegium,ne pignoris no-
mine ex cauſa æris capiantur, nevè à rei ruſticæ ne-
gotio adducantur.

Quando quidem ſunt hæc duri s agreſtibus arma,
Queis ſine nec potuere ſeri,nec ſurgere meſſes.

Vt apud Virg.lib.1.Georgicor. Vnde veteri Phrygũ
inſtituto, ſiquis inſtrumentum agricolationi aptum
furto ſuſtuliſſet,vel bouem aratorem cæcidiſſet,mor-
te mulctabatur,vt refert Stobeus ſermone,42 idem-
que ex Solonis loge capitali eſſe,referente Plinio,lib.
8.cap. 45. & iuxta hæc Ælianus Attica lege cautum
fuiſſe narrat, bouem qui iugum trahit,vel in aratro,
vel plauſtro ne mactes, quoniam ille etiam agricola
eſt,ac humano generi laborum ſocius lib.5.de varia
hiſtoria,& ex aliis gentibus Diodorus,lib.2.c.3.con-
ſtituerintque Romani Cæſares, ſeruos aratores quo
iure, ac inſtrumenta aratoria pignorandos non eſſe
obtentu æris alieni,l.executores,7.l. pignorum,8. C.
quæ res pig.oblig.poſſ.quibus congruit Imperatoria
Federici ſecundi ſanctio,tit.de ſtatutis,& cõſuetudi-
nibus contra Eccleſiæ libertatem editis,§.Agriculo-
res,collatio.10.ab Irnerio titulo,C.quæ res pign.obl.
poſſ.Auth.Agricultores adiuncta,quam ſub dict.tit.
Honorius tertius Pon.approbauit, quod cum & in
patrias noſtras etiam conſtitutiones traductum fue-
rit, vt deduces ex l.23.tit.21.p.2.l.3.tit.27.p.3.l. 16.
tit.21.lib.4.Recopil.l.5.l.6.l.12.tit.17.lib.6. eiuſdem
Recopilat.& apud Gallos multis edictis admiſſum ea
ſigillatim indicans, conteſtetur eruditus Renatus
Choppinus,lib.1.de priuilegiis ruſticorum, capit.7.
nec diuerſum in Romanæ Eccleſiæ ditionibus cuſto-
diatur,reſcripto Apoſtolico Pii V.anno 1566.quinto

Idus Octob.*de priuilegijs artis Agricultura,& rei fru-*
mentaria,& Neapolitanis quoque conſtitutionibus
ſit cautum,referente Matthæo de Afflictis,in conſti-
tutionibus Neapolitanis,tit.de reuocandis tranſeun-
tibus ad alienas habitationes,n.2.vſque adeo, quod
& ſi ruſticanus fortunæ bonis careat,præter quã bu-
bulo pecore, ligone, aratro,ſarculis falce putatoria,
meſſoria,fænaria,bidẽtibus,qualis vindemitiatoris,
& exceptoris,quæ in inſtrumento fundi Sabinus li-
bris ad Vitelium enumerauit, neque tunc hæc iure
pignoris capi poſſe aduerſus Accurſ.in d.l.executo-
res , licet cum illis omnes probauerit Hippolyt. in
Rub.de fideiuſſoribus,n.112.Ripa,de peſte,in rubr.de
præſeruatoriis remedijs,num.221.Dueñas, reg.275.
Choppin.d.c.7. ad finem,frequentius ſit admiſſum,
Maranta,de ordine judiciorum,6.part.actu 3.& vlt.
num.28.& noſtrati iure nuper cautũ, l.5.tit.17.lib.5.
l.1.tit.6.lib.6.Recopila.conteſtantibus Gund.de Paz,
1.tom 4.part.capit.2.n. 36. & cum multis Alphon.
Azeuedo,in leg.fin.numero 48.tit.21.lib 4.Recopil.
Parlador.lib.2.rerum quotid .cap.fin. 5. part.§.4. nu-
76 mero 20.& 21. Quare † & eiſdem ruſticis perſonis
idem concedendum erit,vt ſic agricolæ ſedulo agri-
culturæ vacent,quò reſpexiſſe videtur Caliſtratus,in
leg.2.D.de nundinis,Impp.in leg. 1. Cod. de collat.
fund.primo lib,11.quoniã,vt Columella,libro pri-
mo in prœmio, ex aliis refert, ſine agricoltoribus,
nec conſiſtere mortales , nec ali poſſe , manifeſtum
eſt , quos & reipub. neruos Dionyſius Luſitanorum
Rex appellat (vt decurionibus Imperator Majoria-
nus adiũcta Caſſiodori interpretatione,qua in tit.C.
de decurionibus,lib.10.Cuiacius retulit)& non ſanè
inferiores,vt ex Platone, Ariſtotele,Plutarcho,& aliis
infra referendis commemorant adeo, vt apud Vto-
pienſes (vt lib.2.Vtopiæ,refert doctiſſ.Thomas Mo-
rus)nullam aliam artem,nullum alium officium co-
gnitum fuiſſe commemoret:& apud Indos,in primo
poſt ſapiẽtes loco haberi Agricultores,ex Arriano,
Strabone,& aliis Petrus Greg.2.part.Syntagmat.lib.
18.cap.5.n.2.vnde recte de eis Marcus Cat , in princ.
de ruſtica. *Et virum bonum, eum laudabant,ita lauda-*
bant,bonum agricolam,bonumque colonum, mercatorem
autem ſtrenuũ, ſtudioſumque rei quærendũ exiſtimo ve-
rum periculoſum,& calamitoſum,at ex agricolis , & viri
fortiſsimi,& milites ſtrenuiſsimi gignũtur,maximèq;pius
queſtus ſtabiliſsimuſque conſequitur minimeque inuidio-
ſus,minimeque male cogitantes ſunt,qui in eo ſtudio occu-
pati ſunt.

Prudenter igitur Galli Principes, ne ruſtici ob æs
alienum qualecumque abducerentur in carcerem
conſtitutione lata,8.Idus Octob.anno.1571.ſáxerũt.
Prudentius noſter Hiſpanus Rex Diuus Philippus
II.apud Matritum,9.Martij,ann 1594. ne per ſeme-
ſter ex cauſa æris alieni vinculis detineri poſſint,quod
ſanè ex d.authentic.agricultores,deſumptũ non du-
bitauerint,vbi non ſine diſtinctione immunitas,ſed
dum circa rem ruſticam occupantur,dum villis inſi-
dent, dum agros colunt , conceſſa eſt namque ſi in
vniuerſum,& in perpetuum,beneficium hoc eis in-
dulgeretur,commerciis quodammodo interdiceren-
tur,magnoque incommodo eius qualitatis homines
afficerentur nemine cum eis contrahere volente
(vt alias in minoribus inquit Iulius Paul. in leg.
quod ſi minor.25.§.nõ ſemper,D.de minoribus)ſta-
tuit ergo Hiſpanus legiſlator,quoad inſtrumẽta ara-
toria attinet,etiã nullis alias bonis extantibus, jure
pignoris capi non poſſe,idque non ſemeſtri tantum,
verum neque aliquo alio tempore præterquam in
fiſcalibus nominibus exigendis, in quibus ceſſa hæc
ruſticorum immunitas , excipitur quoque merces à
colono agrorum proprietatario debita,aut ſiquid ab
eo pro meliori culturæ expeditione mutuum acce-
perit , etſi quæ alia jura dominica fuere olim vecti-
galis prædio injuncta, quemadmodum Regio edi-
cto continetur, his namque caſibus ſi nulla alia ex-
tent ruſtici bona quibus æs alienum diſſolui poſſit,
etiam culturæ inſtrumenta capi poſſunt binis, exce-
ptis dobus,alijſve aratoris iumẽtis,quæ nec hiſce ca-
ſibus capiuntur,quomodo d.noua Philippi.2.ſáctio
anteriores leges explicuit.Quoad perſonas,de quibus
nihil ante ſtatutum iure Hiſpano ſanxit, quò magis
rei ruſticæ poſſint incumbere,ne per continuum ſe-
meſtre à Kalendis Iulijs,ad Kalẽdas vſque Iãuarias,
pro œre alieno ciuili (vt noſtri aiunt) carceri man-
ciparetur ſecus ſi factũ ſit, & iudex,& creditor ma-
ximis pœnis plectitur,cumque alia eadem conſtitu-
tione ruſticorum fauore tradita ſint , illud maxime
quod etſi olim harum feriarum in omnibus inſtru-
mentis frequens eſſet renunciatio,earumque renun-
ciationem valere,ex l.1.D.de feriis, ſcripſerit Barto-
lus,tractat.de carceribus,q.5.num.9.hodie nulla erit
Tabellione, qui eam adiecerit inſuper malitia mul-
tato, vti quinto eiuſdem conſtitutionis, §. cauetur.
Qua de re,quia nuper multa ſcripſit eruditus Caſtil-
lo de Bouadilla,lib.3.Politica,cap.3.num.61.cum ſe-
quentibus,& multa integro, iuſtoque eam in reme-
dito volumine Iacobus de Collãtes,libris tribus,ad
pragmaticam rei frumentariæ ideò non ſubſiſtimus,
pergamus iam.His perſonis,quarum mentionem ha-
ctenus fecimus fœminæ quoque annumerandæ ſũt,
quæ pro debito,† ærevè alieno carceri non manci-
pantur:niſi aut debitum ex delicto,vel quaſi delicto
deſcendat, aut mulier adeo impudica, & inhoneſta
ſit,vt publice corporis ſui quæſtus faciat,l.62.Tau.
l.10.tit.3.lib.5.nouæ Recopilationis,in quarum cõ-
mentariis Antonius Gomez, & alij Tauriſtæ, Ioan.
Matienzo,& Alphonſus Azeuedo,cum ampliationi-
bus, & limitationibus prolixe adeo rem examinant
vt eam ad ſaturitatem habere poſſitis.

Decimum Præceptum.

Veanſe luego los plazos de los progones , ſi ſe dieron de tres en tres dias , ſi la execucion ſe hizo en bienes muebles:ò de nueue, ſi ſe hizo en bienes rayzes.

De temporibus ad pignora vendenda , & de earum publica ſubhaſtatione. §. 10.

SVMMARIA.

1 *Bona in executionis cauſam capta , ſi creditori ſatis non ſit;in publica ſubhaſtatione venduntur.*
2 *Tempus iudicatis humanitatis gratia ad ſoluendum conceditur.*
3 *Tempus iudicatis quantum olim daretur, hodie arbitrarium iure ciuili noniori.*
4 *Pignora in executionis cauſam capta trinundino peracto maiori licitatori adicuntur.*
5 *Praconia quo tempore emitti debent, in mobilibus , & immobilibus bonis.*
6 *Praconiorum tempora aliquibus in caſibu reſtringi.*
7 *Praconia partium conſenſu remitti poſſunt.*
8 *Praconiorum dies remitti non poſſunt.*
9 *Pignora breuiori licita tempore legitimo , an aditio valeat.*

ERgo ſit reus in carcerem recluſus nõ ſoluat, aut 1
ſi ex his eſt,qui in quantum facere poſſunt tan-
tummodo condemnantur, extra cercerem conſtitu-
tus iudicato non pereat eius bona in cauſã execu-
tionis capta, publica ſunt in ſubhaſtatione venden-
da, quod cum antiquo iure ita cautum eſſet , d. l. à
Diuo Pio.15.§.in vẽditione,de re iudicata,l.ordo.3.
C.de executione rei iud.l.fin.C.ſi aduerſus fiſcum,l.
1.cum ſeqq.C. de fide inſtrumentorum , & de iure
haſtæ fiſcal.lib.10.l.6.titul.27.part.3.l.11.tit.31. p.7.
comprobatum etiam eſt, d.leg.19.tit.21.lib.4.nouæ
Recop.de quibus antequã agamus,quia plerique id
2 non ſatis intellexerunt,meminiſſe oportet.† Quod
cum quis damnatus eſt, non ſtatim cogitur ſoluere,
ſed ei humanitatis gratia conceditur dilatio ad ſol-
uendum,l. ſi cum multi.16.D.de compenſ.quemad-
modum,& cum quis confitetur ſe debere,ex leg.de-
bitoribus,31.de re iudicata,quoniam confeſſio rei
iudicatæ comparatur,leg.poſt rem.56.de re iud.Hoc
3 tempus † olim ex duodecim tabul.tringinta dierum
fuit *condemnatus ad ſoluẽdum triginta dies iuſtiſumpto*,
explicat Sextus Cecilius apud Gellium lib.20.noct.
Attic.cap.1. & erudite Balduinus ad leges 12.tabul.
cap.46. Poſtea actum eſt, & ſtatutum tempus duo-
rum menſium : ad extremum Iuſtinianus quatuor
menſium ſtatuit,l. 2. & 3. C.de vſuris rei iudicatæ,
quod poteſt ex cauſa mutari dando,vel longius,vel
breuius tempus,leg.2.D.de re iudicata, arbitrioque
iudicis tandem relinquendum Diuus Pius Caſio Pro.
conſuli reſcripſit, d.leg. debitoribus.31. Is ergo qui
pro tribunali cognoſcit non ſemper iudicati tempus
ſeruat, ſed nonnumquam actat, nonnunquam pro-
rogat pro cauſæ qualitate,& quãtitate,vel perſono-
rum obſequio,vel contumacia,vt dict.l.2.& 3. Con-
ſulti animaduertunt;vbi præter antiquiores rẽ exa-
ctè Duaren.& Donel.exornatunt. Cuiac.lib.3. ob-
ſeruat.cap.39.Fornerius, lib.2. & 31.ſelect. 15. Bal-
dui.d.capit.46.Socinus,reg.396.Poſt eius temporis
lapſum pignora capiuntur,vt diſtrahantur executio-
nis cauſa , non ergo fit ſtatim diſtractio pignorum
poſtquam capta ſunt , ſed expectantur duo menſes.
Ex quo apparet iure pandectarum , ad vendendum
tantum pignora duos menſes dari,l.debitores,ad fin.
quod alij non intellexerũt.Hodiè trinũdino peracto
4 † maiori licitatori addicuntur,d.l.19.nouæ Recopil.
Ante quam addictionem ter debent neceſſario pro-
5 clamari mobilia†tertio quoque die,immobilia no-
no,ſi præco adſit eius boatu per iudicem , apparito-
rem,ſiue notarium,l.11.tit.31.p.7. ſiue per edictum
Auend.in capp.Præt.2.p.c. 12. num.2. primo nũn-
dino in debitoris municipio,aliis apud iudicis exe-
quentis forum,l.1.& 2.D.de bõ.auct.iud.poſſid.l.36.
tit.4.lib.3.Recopil.quod cum hodie ex noſtris lucu-
lenter explicent, variaſque huc ſpectantes quæſtio-
nes enarrent Azeuedo, in d.l.19.Parlador. d. libr.2.
cap.fin.5.p.§.8.ex num.1.Couarr.lib.2.variarum,cap.
11.n.3.Paz in praxi 1.tom.4.part.cap.2.ex n.39.non
ſubſiſtimus

6 Illud tamen prætermitti non poteſt tempora hæc
aliquibus in caſibus reſtringi poſſe,quorum ille ma-
gis eſt obuius qui deduci poteſt ex text.iũcta gloſ.in
c.de cauſis.4.de officio deleg. quippe cum delegati
iudices(dicimus Hiſpanè *de cõmiſsion,y peſquiſidores*)
ea reſtringunt,quia modicum videlicet tempus ha-
bent,quibus adſtipulãtur text.in l.43.tit.13.lib.8.Re-
copilat.& in l.18.tit.7.lib.9.eiuſdẽ Recopil. quibus
cautum eſt in rebus pertinentibus ad iudices ſodali-
tatis,ſiue,*de la hermandad* , in fiſcalibuſque debitis ,
intra breuiora longe tempora proclamata fieri , bo-
naque addici debere : quod & Petrus de Auedaño
obſeruat,in dictionario,verbo. *Almoneda,* & in ca-
pitibus Prætorum.2.part.cap.12.

7 Remitti autem quamvis ex partium conſenſu pro-
clamata poſſint,ita vt pro emiſſis habeantur:vulgo,
ſe ayan auido pro dados los pregones , adhuc tamẽ dies
8 †præconiorum à lege conceſſi,tranſire debent,vt lo-
cus ſit vltimæ executioni,cum pro forma à de l.Re-
gia requirantur,quod &nominatim Couarr. obſer-
uat lib.2.variar.c.11.n.3.

Et quamuis ſi breuiore,quam lege eſt finitũ tem-
pus pignora licere contingat, auctio cum omnibus
inde agitatia circũducẽda ſit,& ex integro repetẽda
ſint præconia, & executio eum in locum reſtituẽda
quo omnia erãt,ante quam bona licerent,relinquis
in ſua cauſa manentibus,l.& poſt edictum 73. D. de
iudiciis,leg.fin.C.ſi aduerſus fiſcum,l.1.C.de fide in-
ſtrumentorum,& de iu.haſt.fiſcal.lib.10.ſi tamen in
prolixius tẽpus prorogata fuerit auctio,ſuſtinebitur
executio,vt ex aliis Parlador.docuit,d.§.8.n.8.

Vndecimum Præceptum.

Vea ſe ſi fue el deudor citado perſonalmente para remate, ò no pudiendo ſer auido, ſe notificò el remate en ſu caſa, ò a ſu familia.

De citatione ad ſententiam addictionis , vulgo, de temate. §. 11.

SVMMARIA.

1 *Citationis materia remiſsiue.*
2 *Citationem perſonalem ad addictionis ſententiã omnino neceſſariam ſecundum plures.*
3 *Citatio ad domum quando in execntionis cauſa ſufficiat?*
4 *Curator bonis dari debet ſi reus latitat vel abeſt.*
5 *Oppoſitione à reo,ante,vel poſt addictionis ſententiam facta, nulla eſt citatione opus.*

PLura hic de citatione examinanda occurrebant, 1
hæc cum omnibus ſint obuia,& quid in execu-
tionis cauſa ſit obſeruandum,adeo ſit,d.l.Regia.19.
tit.21.lib.4.nouæ Recopil.expreſſum,vt dubitationi
nullus ſit relictus locus,ne actã rem agamus, viden-
di ſunt Ioſeph. Maſcardus,de probat.volu.1. cõcluſ.
290.cum quatuor ſequentibus,& nouiſſimus Cardi-
nal.Thuſcus,practicarum concluſionum iuris 1.t. ex
concl.250.ad cõcl.274.qui duo tibi pro infinitis ſuf-
ficiant,& qui ex noſtris,& aliis plures referũt Hie-
ronym.Zauallos pract. communionum opin. concl.
175.& 366.& qui nominatim in propoſito, d.l.Re-
giæ,& explicatione huius præcepti loquuntur præ-
ter Azeuedo,in eadem lege 19.ex num.95.ad n.120.
Ioan. Gutierrez,lib.1.pract quæ. cap. 133. Parlado-
rius,d.5.part.§.9.per tot.Paz, in praxi,2.tom.4. part.
cap.2.num.43.Bouadilla,lib.3.Politicæ cap.14. num.
22.Ex quibus†colliges,quod etſi controuerſum ſit, 2
an in hoc caſu perſonalis citatio omnino neceſſaria
ſit,an vero ad domum citati fieri ſufficiat : placuerit-
que Couarruu.Auendañ.Auileſio, & aliis quos iam
relati commemorant,citationem perſonalem omni-
no requiri;verius eſſe ad domum factam ſufficere†ſi 3
reus latitat, vel abſens eſt à ciuitate, vel oppido iu-
dicis exequentis,eiuſque perquiſitionis à nuntio fi-
des ſit facta;vt ex magis cõmuni conteſtantur Gu-
tierrez,Azeuedo, & Parladorius, vbi ſup.quod cum
iure communi,vt aiunt certiſſimum ſit. ex l. 1. D.de
liberis agnoſc.l.ſcire.13. §. qui autem, D. de excuſ.
tut.l.aut qui aliter.5.D.quod vi,aut clam, quæ plu-
ra de denunciationibus,quæ fiunt ad domum addu-
cens exornat Cuiacius,lib.7.obſeru.cap.15.cap.cau-
ſam 3.de dolo,& contuma.cap. fin. de eo qui mitt.
in poſſ.l.41.tit.13.p.5.l.1.tit.19.lib.4.Recop.nomina-
tim quoque, d.l.19.cauetur : ibi : *Sea citado el dicho*
deudor para remate,en ſu perſona,pudiendo ſer auido, y
*ſino in ſu cauſa,&c.*Quamvis eo caſu†cautius ſit bo- 4
nis eius , qui vel latitat , vel abeſt curatorem , ſiue
defenſorem dari, cum quo iudicij acta celebrentur
docuit Paz,d.num.43.Azeu.d.l.19.num.120. Qua in
re omnino memineris, quod ſi reus † ante citatio-
nem vel poſt ſe executioni(vt aiunt) oppoſuit,nulla

eſt citatione opus, aut ſi minus eſt ritè facta conua-
leſcet, quod ex aliis admittunt Gutierrez.d.cap.133.
num.11.Parlador.d.§.9.num.2.& probabis ex lib.36.
ibi: *Que ſi ouire opoſicion, deſpues de ella no ſe de man-
damiento para citar para remate*, tit.4.lib.3. nouæ Re-
copilationis.

Duodecimum Præceptum.

Vea ſe ſi el Reo executado citado para remate, ſe opuſo dentro de los tres dias de la citacion.

De rei ad addictionis ſententiam citati oppoſitione. §. 12.

SVMMARIA.

1 *Oppoſitionis tempus olim arbitrarium, hodie trium dierum.*
2 *Oppoſitionis tempus ex quo currere incipiat, & numero 3.*
3 *Dies termini an computetur in termino, remiſsiue?*

1 DEſumptum eſt hoc præceptum ex eadem illa, l.
19.ibi; *Y hecha la dicha citacion ſi dentro de tres
dias ſe opuſiere*, & ibi; *Haziendoſe como dicho es, dentro
2 de tres dias.* Ergo quamuis † iure ciuili (quibus caſi-
bus executio admittitur, de quibus late ſup. gloſ.5.)
tempus hoc eſſet arbitrarium ſecundum Romanum,
conſil.79.colum.fin.& alios quorum meminit Iacob.
Menochius, lib.2.de arbitrar.cent.1. caſu 17.num.8.
hodie tamen ex hac lege, item & aliis huius titul.21.
trium dierum terminus præfinitus eſt, intra quem,
niſi reus compareat, & aduerſus executionem ſe op-
ponat (vt aiunt) & alleget, capta pignora creditori
addici iubentur, vt eadem, l.19.ibi; *Y no haziendo la
opoſicion, &c.* cauetur quod ſi intra illos tres dies com-
pareat, ex illa hora decem alij præſcribuntur, intra
quos, quas obiecit exceptiones, probet, vt mox audie-
mus, vulgo dicitur, *ſe le encargan los dies dias*, qua in
re memineris, quod etſi ſit † controuerſum, an hi de-
cem dies incipiant, ſtatim ac oppoſitionem reus fe-
cit, ideſt antequam iudex eam admiſerit, an vero tri-
bus oppoſitionis diebus elapſis; quod latius in ſtatu-
torum ſimilium terminis examinat Ant. Capic. deciſ.
83.eius opinionem, qua docet ſtatim, atque iudex il-
lam admiſit, incipere probet nominatim, l.64. Tauri,
l.3.ibi: *Coran deſde el dia que ſe opuſiere en adelante*, tit.
21.lib.4.nouæ Recopil.

Plane quamuis controuerſum, ſit dies termini, an
3 computetur in termino, vt infinitis aliis adductis,
variis in quæſtionibus diſputãt Bart.& reliqui, in l.
1.D. ſiquis caut. Accurſ. in l.Gallus.29. in princ.gloſ.
fin.D.de liber.& poſthu. Titaquel. de retract. lignag.
§.1.gloſ.4.num.9.& detract. municipali.§.1. gloſ. 11.
numer.17.Dueñas, reg.196.& 197.Ioan. Gracian.reg.
133.Ioann.Matienzo, in l.7.gloſſ.6.numer.5.& in l.9.
num.7.Ioann.Gutierr.lib.2.pract. quæſtion. cap. 154.
per tot.Hieronym.Zauallos, pract.qu. communium,
cap.401.Parlad.d.5.part.§.10. ex num. 2. Ex illis ta-
men verbis, d.legis Regiæ, ibi, *deſde el dia* (quæ idem
ſignificant, ac ſi dictum eſſet A. Ab eo die ex quo ter-
minus ſtatuitur) placuit dum termini trium dierum
oppoſitionis, non computati, in termino decem die-
rum, quod cum ex iure ſit, nominatim quoque eſt ob-
ſeruatum in noſtra ſpecie per Palac.Rub.n.2. Caſtill.
n.82.in l.64.Tau.Azeuedo, in d.l.3.n.3.Io.Gutierrez, d.
cap.154.n.4.Parlad.d.§.10.n.4.qui & alios commemo-
rant, quibus accedit Zeuallos, d.c.401.n.6.

Decimum tertium Præceptum.

Vea ſe ſi auiendo ſe opueſto el Reo, ſe le encargarõ los diez dias de la ley para alegar contra lo execucion, paga, ò quita, ò otra excepcion legitima.

De exceptionibus, quæ aduerſus executionem obiici poſſunt. §. 13.

SVMMARIA.

1 *Exceptiones quæ aduerſus executionem opponi poſſunt, remiſſiue.*
2 *Exceptiones aliæ ſi legitimæ ſint præter enarratas in legibus regni, admitti in executionis cauſa poſſunt.*

FActa oppoſitione intra triduum, aliiſque decem
diebus eidem Reo præſtitutis, quibus poſſit ex- 1
ceptiones ſuas obiicere, & probare. Reus illas obii-
cit, & proponit earumque copia creditori datur, vt
intra præſcriptum decem dierum ſpatium, alter exce-
ptiones, alius illarum repulſas probet. Plane quæ † à
reo obiici poſſint nominatim exprimitur, in l.1. & 2. 2
tit.11.lib.4.nouæ Recopil. iuxta quas ne nimij ſimus,
quia quæ eiſdem in legibus expreſſæ ſunt, item &
aliæ plures legitimæ ſigillatim enarrantur ab Alph.
Azeuedo, in d.l.1.ex num.59.ad num. 200. Gundiſal-
uo de Paz, in praxi, 1.tom.4.part.cap.3. ex numer 1.
ad num.50.Parlador.d.5.parte §.11.ex numero primo
ad n.55.& multis aliis quos recenſet Iacob. Valdes,
in additionibus Rod. Suarez, ad legem Regni §. ſed
pro euidentia, Ioan.Gutierrez d.lib.1.pract. quæſt. c.
111.& cap.134.eſſetque nimis otioſum quæ hac in re
ab aliis ſunt tradita tranſcribere. Illud tantummodo
admonuiſſe contenti ſimus, quod etſi ſit valde con-
trouerſum, an præter exceptiones dictis in legibus
enarratas, aliæ legitimæ admitti poſſint, idque non
ſine ratione, cum ea in re non ſolum interpretes in-
ter ſe diſſentiant, vt apud paulo ante adductos vide-
bis, verum & ex diametro leges inter ſe pugnent, vt
conſtat, ex d.l.1. verbis ibi; *E ſi otra qualquiera excep-
cion ſe alegare no ſea recebida*, & aliis d.l. 2. quæ omni-
no contraria ſunt ibi: *Saluo, ſi dentro de diez dias mo-
ſtrare la tal paga, o legitima excepcion.* Placuit tamen
poſt magnam diſputationem, d.l. 1. friuolas tantum-
modo exceptiones repelli, non legitimas, vt cum
multis reſoluit Gundiſaluus de Paz, d. cap.3.num. 35.
Azeuedo, d.59.Ioan.Gutierrez, d.cap. 111. numer. 2.
ad fin. quamuis hæreat Parlador. toto illo §.11. eoque
iure vtimur. * Et illud itidem (quia frequentiſſimum
in praxi) ſiquæ obiiciantur exceptiones, quæ altiorẽ
quæſtionem habeant admittendas non eſſe, l. 3. §.
ibidem, ibi: *Si obſcurior, vel quæ habeat altiorem quæ-
ſtionem differendam indirectum iudicium re exhiberi
iuſſa* D. de exhibend. l. ille à quo 13. §. ſi de teſta-
mento, D.ad Trebel. l. ordinarij 13.C.de rei vind. Me-
noch. de adipiſc. remed. 4. n. 698. Peregr. de fidei-
commiſſ. art. 48.numer.29.Rotæ, deciſio. nouiſ.520.
1. part.

Decimum quartum præceptum.

Veaſe ſi la prouò en el termino de la ley, y quando.

De circunductione exceptionis. §. 14.

SVMMARIA.

1 *Termini præfixio nouas teſtium receptiones excludit.*
2 *Teſtes in termino producti poſſunt elapſo eo examinari: licet in cauſis executiuis contra, num.4.*

3 *Termino ad probandum, & probationem finiendam dato, elapſo, teſtes examinari non poterunt, l. 1. tit. 6. lib. 4. nouæ Recopilationis.*
4 *Exceptiones in cauſa executiua, & allegari, & probari in termino debent, limitatur, num.5.*
6 *Exceptionis probatio per partis confeſſionem, etiam elapſo termino admittitur.*

1 ADiecimus hoc præceptum, vt commonitus pa-
tronus, & iudex ſit, quod etſi in terminis pro-
batoriis à iudice conceſſis ſufficiant teſtes (vt aiunt)
eſſe iuratos, quamuis adhuc non depoſuerit, quia li-
cet regulariter præfixio termini hunc operetur effe-
ctum, vt eo lapſo amplius non poſſint teſtes produ-
ci, capit. licet cauſam, vbi notant omnes, de proba-
tionibus, l.34.tit.16.part.3. ſi tamen † teſtes ſunt pro-
2 ducti, & iurati in termino, examinari poterunt ela-
pſo termino, vt ex communi reſoluit Felinus, in d.
cap. licet cauſam, num. 19. & cum aliis Didacus Pe-
rez, in l.5.gloſ. *no ſe yendo legitimas*, t.8.lib.3.ordinam.
Niſi forſan † dilatio non ſolum ad probandum, ſed
3 & ad probationem finiendam ſimul data ſit, vulgo
dicimus: *A prueua con tantos dias, con toda carga de
publicacion, y concluſion*, hic enim poſt dilationem,
ſiue terminum recipi, aut examinari non poterunt,
Abb.num.2.in dict.cap. licet, cum Maranta, in ſpe-
cul.iudic.6.p.tit. de dilat.num.19.Boerius, deciſ. 294.
& probat l.1.ibi: *Para prouar, y auer prouado, y preſen-
tar la prouanza*, tit.6. lib. 4. Recopil. vbi cum multis
doctè ſcribit Azeuedo, ex numero 7. Verum † in no-
4 ſtro caſu nullatenus elapſo decem dierum termino,
id recipietur quoniam cum ſit à iure præfixus, & vt
aiunt, legalis, prorogationem nullam, neque quoad
examen admittit, ſed intra illud, & examinandi quo-
que teſtes ſunt quod cum in quocumque legali ter-
mino ex communi doceat Felinus, vbi ſup. num. 20.
Didacus Perez, iam relatus, & nominatim in noſtra
executionis cauſa, idem Didacus, & alij, quos re-
fert ſecutus Gundiſalu. de Paz, d.cap.3.num.36.Aze-
uedo; in l.2.num.9.titul.21.lib.4. Recopil. Parlador.
d.6.part.§.10. expreſſum quoque eſt, d.l. 2.ibi: *Saluo
ſi dentro de diez dias moſtrare*, & ibi *tomados dentro
del dicho termino*, & in d. l. 3. *tengan diez dias para
alegar, y prouar*, quod tu vtiliter accipies, quando
intra hos decem dies debitoris, creditoriſve culpa,
teſtes, neque producerentur, neque examinaren-
tur; Secus ſi culpa † iudicis, aut notarij, quod
5 non eſt infrequens; quæ præſumetur, niſi pars id
fuerit proteſtata, & de ea (vt aiunt) docuerit, vt
iidem omnes ſupra admittunt. Hocque etiam pro-
bantes quamuis per inſtrumenta, exceptionis pro-
batio fiat; non ſi per confeſſionem † partis: poſt
6 decem namque elapſos dies poteſt, tam reus, quam
actor petere, vt altera pars iuret, & declaret de
calumnia, vt cum aliis reſoluit Ioann. Gutierrez, d.l.
pract.cap.117. Azeuedo, d.l.2.numer. 13. Paz.d.cap.
3.numer. 39.

Decimumquintum Præceptum.

Veaſe, ſi hauo tercero opoſitor, ò opoſitores, y como ſe proſiguio cõ ellos la cauſa en via ordinaria.

De tertio oppoſitore in cauſis executiuis. §. 15.

SVMMARIA.

1 *Tertius oppoſitor in via executiua de iure ſuo ſummatim olim docere debebat: ſecus hodie.*
2 *Tertij oppoſitio viam executiuam efficit ordinariam. L. 41.tit.4.lib.3.noua Recop.*
4 *Tertij oppoſitoris materia remiſſiue.*

EST non infrequens is de tertio oppoſitore in- 1
executiuis cauſis articulus, cum quis videlicet
videns debitoris ſui bona alij adiici creditori, com-
paret, contenditque in eis longe præſtantius ius ha-
bere, tum maxime cum vxor mariti ſui bona iamiam
creditoribus per ſententiam addicenda ſe omnibus
potiorem aſſerit in eis. Quæ res nobis latiſſimum
differendi offerebat campum, vtiliſſimamque mate-
riam, de priuilegiis creditorum, deque eorum prio-
ritate, & potiori iure; cuius maiorem partem plena
manu quinque ab hinc annis hic Salmanticæ diſcuſ-
ſimus vltimamque illi ſi Deus faxit cito imponemus;
quæ ad hoc noſtrum inſtitutum præcipue attinet:
diffuſe adeo proſecutus eſt doctiſſimus Didacus Co-
uarruu.lib. ſingular. practicar. quæſtion. ex capit. 13.
maxime, cap.16. item & ij quos ſtatim nominatim al-
legabimus, vt nimis hodie ſubſiſtere eſſet otioſum.
Tum maxime attenta † noua, l.41. *tit.4.lib.3.* Reco- 2
pilat. qua expeditum eſt, quod ſi in executiua cauſa
compareat tertius, quamquam ſummatim in continẽ-
ti, de iure ſuo doceat (quod olim requirebatur, vt
diximus latius, in l. à Diuo Pio. §. ſi ſuper rebus, ex nu.
1. huius tit. vbi tradita eſſent hic repetenda) audie-
tur eiuſque admiſſo libello, & creditoribus aliis co-
pia facta, executiua cauſa efficietur ordinaria, cum
omnibus proſequenda creditoribus, quouſque de
vniuſcuiuſque, iure, & prælatione ſententia feratur,
quæ ſi exequenda ſit, reſtituta cauſa executiua in
eum locum, quo erat ante tertij oppoſitionem, &
ad eundem remiſſa iudicem, vſque ad additionis ſen-
tentiam proſequenda erit, vt quotidianus obſeruat
ſtylus, quem exornant plura notatu digna hanc in
rem ſcribentes, Couarru. † dict.cap.16. Auendañ. in 3
cap. Prætorum, cap. 16. ex num.6.Ioann. Gutierrez, in
l.nemo poteſt, num.39. D.de leg.1.& lib.1.practicar.
quæſtion. cap. 118. Azeuedo, in d.l.41. titul.4.lib.3.
Recopil.& in l.6.num.7. & in l.8. tit.17. & in l.4. ex
num.2.titul. 11. lib. 4. eiuſdem Recopilat. Gundiſal-
uus de Paz, in praxi. 1. tom.4. par. capit 3. per totum
Parladorius d.lib.2.cap.fin.5.part. §.11.ex numer. 58.
* Eſt tamen controuerſum valde, an tertius is op-
poſitor, ſiue contradictor, exceptiones, quæ execu-
tionem impediant opponere poſſit coram iudice re-
quiſito, iſque eas audire, & cognoſcere, & defini-
re poſſit, quæſtionem examinat Couarru. d. cap. 16.
num.5.Azeued. in l.6.num.7.& 8.tit.17.lib.4. Recop.
Zauallos, qui latius rem tractat, & alios plures retu-
lit tractat. de cognitione per viam violentiæ, quæſt.
16. ex numero 52. Item an cauſa executiua effecta
ordinaria ſemper ordinaria, & appellabilis ma-
neat, iuxta dict. leg. à Diuo Pio 15. §. ſi poſt addi-
tum. D. de re iudicata, vide Lancellotum de atten-
tatis. 2.part.cap.4.in præfatione num.172. & cap. 12.
limit.24.num.6.Rota, deciſ. 32. num.1.1.part. diuerſ.
Marcheſanum, de commiſſ. 2. part. de commiſſ. ap-
pellat. cap.4.num.59.Hieron.Gonzalez, in reg.8.gloſ.
6.ex numer.191.& 203 Parlad.lib.2. cap.fin.5.p.§.15.
numer. 4.

Decimum ſextum Præceptum.

Vea ſe la ſentencia difinitiua en fauor del Actor executante, para que ſea pagado de principal, y coſtas: dando ante todas coſas la fianza de la ley de Toledo.

De ſententia condemnatoria, & fideiuſſione, iuxta legem Toleti, §. 6.

SVMMARIA.

1 *Oppoſitionis decem diebus elapſis ſententia condemnatoria, quomodo ferenda.*

2 *Læſio vltra dimidiam, an aduerſus addictionem poſſit proponi?*
3 *Gabella ſoluenda ex pignoribus in cauſam iudicati creditori addictis limitatur num.4.*
4 *Gabella, quæ ex venditione ſoluitur præfertur iuri creditoris, & decimæ iudicis.*
5 *Appellatio à ſententia addictionis, deuolutiuum, non ſuſpenſiuum effectum habet.*
6 *Nullitas executionis effectum non remoratur.*
7 *Toletanæ legis cautio quando in executione præſtanda, & eius effectus.*

1 ERgo ſi tertius non ſit, qui melius, aut potentius ius creditore exequente habere exiſtimet, & intendat, aut ſi adfuit, & lis, cum eo, reliquiſque omnibus creditoribus communis debitoris via ordinaria, vt prædiximus, agitata, finitaque fuit, decem oppoſitionis diebus elapſis, ſi reus quas obiecit exceptiones, intra illos non probauit, aut alias exequentis ius legitime non excluſit, profert iudex vltimam executionis ſententiam, qua reum debitorem ad principalis debiti ſolutionem, cum expenſis condemnabit iubebitque quartum publicæ ſubhaſtationis dari præconium maiorique licitatori ſiue creditori exequenti bona addici, ſic enim ſcriptum eſt, in d. l.a Diuo Pio, §. ſi pignora de re iudicata, (quæ ibi diximus ſunt hic inferenda, & in l. ordo.3.C.de execut.rei iud.l. 6.tit. 27.par.3.qua in re, etſi plures poſſent obuiæ diſputari quæſtiones inſtitutum tamen noſtrum morari non ſinit: videndi ſunt ea iure parlad.d.5.par.§.12.ex nu.1. Paz. d.cap.3.ex nu.42.

2 illius tamen, quia valdè frequens eſt non eſt omittenda reſolutio, an ſi in hac adiudicatione vltro dimidiam iuſti pretij læſio interueniat, remedium 1.2. C. de reſcind. vend. locum habeat? eam diſputat ad partes Pinelus, in d.l.2.1.p.cap.4.n.10.cui ex aliis locum habere placuit, eſtque crebrior, & æquior opinio, nam cum & in tranſactione admittatur, vt multis quoque placuit ex Pinelo ſupra, d.ca.4. Padilla ibi, num.21.Anton.Gabriel.3.tom.comm.opin.tit.de emption.& vendit.§.quibus modis reſcindatur, num.21. Io.Gutierrez, lib.2. pract.quæſt.cap.141.Petr.Auguſt. Mola, in emporio iuris. 1. par. tit. 4. de tranſaction. quæſt. 1. & veluti tranſactionem quodammodo hæc additio continere videatur, ex text. in d.§.ſi pignora, remedium hoc, & hoc quoque caſu admittendum videtur.

Quemadmodum & illud, ex his pignoribus in iudicati cauſam captis, & in publica ſubhaſtione licitatis, & creditori, quia emptorem non interuenerunt adiudicatis, ſiue addictis gabellá ſoluendam eſſe: quia vero emptio, & venditio eo caſu celebratur, iuxta tradita à Tiraquelo, de retract. lignagier §.1.gl.1.n.8. Greg.in l.55.verb.*vender*.tit.5.p.5.Laſſarte, de decima venditione, c.7.n.55.Gironda de gabel.5.p.in pr.n.47. & n.55.& l.9.tit.11.lib.6.Recop.l.5.tit.18.lib.9.eiuſdé Recop.quod tamen ego verum intelligo eo caſu, quo creditori adiudicantur pignora pro executione capta eadem in quantitate, quæ debetur, iuxta veram interpretationem d.§. ſi pignora, in prima parte, quo caſu emptio, & venditio contracta intelligitur, ſubſtituiturque creditor in emptoris extranei locum, eiuſque quia non reperitur, fungitur vice. Sin vero pignora creditor in creditum poſſideat, ſiue pluris, ſiue minoris ſint, iuxta ſecundam partem illius §. ſi pignora, quia quædam veluti tranſactione res ſopita, de cæteroque tranſactum cenſetur, gabella ſolui non debeat, leges namque gabellarum extra ſuos caſus extendi non debent.

4 Sed quid in alio non infrequentiori reſolues caſu, pignora debitoris, pro rei iudicatæ, ſiue inſtrumenti executione capiuntur, in publicaque ſubhaſtatione venundantur, ſoluenda eſt ex venditione decima fiſco, ſiue publicanis, item executionis ratione, vel iudicibus exequentibus, vel eorum miniſtris, & creditori exequenti debitum cum expenſis cum omnibus bona non ſufficiunt neque ſoluendo ſunt, vter eorum potior erit? Reſpondi, venditionis decimam Regio fiſco, in primis ſoluendam, ex reliqua pecunia creditori fauendum ſatis, ex reg.l. quod priuilegium. 8. verſic.*plane*, D.depoſiti, l.quantitatis.72.D.ad leg.Falcid.quantitas enim patrimonij, deducto eo quod explicandum venditionum cauſa impeditur, computatur, quod recte diſputans conſiderat Laſſarte, de decima venditionis, c.7.nu. 59.mox ſiquid ſuperſit exequenti iudici pro executionis ſportula præſtatur, neque enim ei debetur, quouſque creditori ſit ſatis, vt ſic quorundam iudicum cupiditatem non dicam rapinam comprimas, cum Alphonſo de Azeuedo, qui cótra Petrum de Auendaño, in capp.Præt.c.17.nu.10.ſic nominatim reſoluit per textum expreſſum ibi in l.10. nu.2.tit.6.lib.3.& in l.7.tit.21.lib.4.Recop.ſed redeamus ad ſententiam addictionis.

Ad ergo quamuis debitor appellationem interponat, ea non obſtante præcipiet iudex ſententiam executioni mandari, d.l.3. ibi: *Sin ambargo de qualquiera apelacion*, quæ eadem verba repetuntur, in d.l.19. in fin.tit.21.lib.4.ex his tamen verbis nollem intelligas omnino hoc in caſu appellationem eſſe interdictam, ſed illud ſolummodo eam non ſuſpenſiuum, ſed voluntiuum tantum effectum habere. Eſt enim irregulariter verũ cum omnibus in caſibus in quibus appellatione remota procedendum eſt, vt late cum multis quos congerit, reſoluit Azeuedo, in l. 6. tit.18.lib.4. Recop.Menochius, de adipiſc.poſſeſſ. remedio.4. nu. 828. Rebuf.tit.de literis obl. ar. 1. gl.10. ex num.1.& in propoſito Ant. de Canario de executione inſtrumenti, p.46.& 47. Couarru.ibi ſing. pract. cap.23. ad fi.Did.Perez, in l.5.tit.8. lib.3.ord. gl.pen.Quod idem † & de nullitatis aduerſus ſententiam allegatione dictum velim ex eiſdem legibus Regis, quod an & aduerſus tertium oppoſitorem intelligendum ſit, diſputat.Rebuf.vbi ſup. Io. Gutierrez, in l.nemo poteſt, n. 390.D.de leg.1.& cum aliis Azeued.in d.l.19.nu.141. Parlad d.5.par.§.15.ex n.2. 5 6

Ergo appellatione remota addictionis ſententiam exequetur iudex, dummodo creditor præſtet cautionem, quam l.2.tit.21.lib. 4. recop.exigit, dicimus frequenter, *la fianza de la ley de Toledo*, quia debitori creditor, cum fideiuſſore cauet ſe pecuniam, cum duplo reſtituturum ſententia addictionis forſan reſciſſa, vbi ſup.nu. 24. id admittendum ex aliis reſoluit Azeuedo, ſiue à parte id petitum ſit, ſiue non petitum, ſiue creditor pauper, ſiue diues ſit, ſiue oppoſitionem (vt aiunt) fecerit, ſiue non fecerit, conſentit cum aliis Parlard. dict. 5. par.ex nu.1. §. 14.Paz, dict.1.tom.4. par.cap.3.num.43. 7

Decimum ſeptimum Præceptum.

Vea ſe la ſentencia abſolutoria en fauor del Reo, en que ſe le mandan boluer los bienes executados, y las coſtas.

De ſententia abſolutoria, & expenſarum condemnatione §. 17.

SVMMARIA.

1 *Actore non probante, reus etſi nihil præſtiterit abſoluendus eſt.*
2 *Victus victoris in expenſis condemnandus.*

SOlet etiam frequenter reus quas aduerſus executionem exceptiones obiecit probare, exequentiſque ius legitime excludere, & cauſam vincere, quo caſu abſoluendum ab executione eſſe dubium non eſt, omniaque pro executione capta pignora, ſiue bona ei reſtituenda iuris ratio ſuadet, quoniam ſi actor non probante, reus, etſi nihil præſtiterit, abſoluendus eſt, l.qui accuſare.4.verſic.actore, C.de edenbo, l.fin C.de rei vind.l.actor, 23.C.de prob.l.2.l, ab ea par.5. l.in exceptionibus, 19.D.eod. c.accuſator.6.q. vlt.c. fin.de iur.iur.c.1.verſic.cum enim vt.Eccleſiaſtica beneficia, leg.36.tit.2.p.3.late Catelian.Cota, lib.I.memorabilium, verbo actore, & relati ab Alphano collect.102.Ioſeph.Maſcar. de prob.vol.1.concl.36.Duenas, reg.2.Rod.Suar, ad L.poſt rem iudicatam in declaratione legis Regni 2. par. §. ſed pulchrum dubium; num.6.& magis, in l.4.*de las iuras*, lib.2.fori, in cuius additionibus plura Iacobus valdes, longe magis, vbi plene intentionem ſuam probauit. Fertur itaque in eius fauorem ſententia abſolutoria eo quo prædiximus modo, quem & Hiſpane propoſuit, Paz. d.4.par.cap.7.num.11.

Condemnabiturque actor ei in expenſis eſt, enim 2. regulariter verum dictum victori in expenſis condemnandum, l. properandum.§. ſin autem alterutra. C.de iudic. cap.finem litibus, de dolo, & cont.l.8.tit. 22.part.3.& nouiſſime, in l.1.& 2.tit.22.*de las coſtas, y taſſacion dellas*, lib. 4. nouæ Recop. qua de re adeo multa ſcripſit ibi Alphon.de Azeu.& eius allegatione contenti ſimus, videbis tamen præter eum Couarr.lib. ſing.pract.qu.c.27.Paz, in praxi, 1.tom.1.par.11.temp. ex n.24.Parlad.d.c.fin.5.p.§.18.ex n.1. & infinitos referentem Hier. Zaual.pract.comm. lib. 2. concl.539.

Decimum-octauum Præceptum.

Veaſe ſi ha de pagar, y deue decima de la execucion hecha.

De decima executionis, §. 18.

SVMMARIA.

1 *Decima in executionibus præſtanda iuxta conſuetudinem, remiſſiuè.*
2 *Auendañij error vindicatus.*

1 IVxta huius præcepti executiui interpretationem paucis agendum eſt, diffinitur enim apertè quando, & quibus caſibus decima debetur, in l.7.cum ſeq. tit.21.lib.4.Recop.ex quibus illa conficitur regul.executionis decimam à reo præſtari executori debere, vbi illius exigendi fuerit conſuetudo, non alibi; ergo ſi vt minor ſportula ſoluatur moris eſt, id obſeruabitur, l.1.tit.31.eod.lib.4.quemadmodum, & apud Hiſpalenſes, vt vigeſima executionis tantum præſtetur inducitur, l. 10.d.tit.21.cumque de ea re plura dictis in locis tradiderit Azeu. item & Petr. de Auend. in c. præt.c. 17. Parlad.d.c.fi.6.p.§.vn.ex nu.1. vbi.reg.cum 13.limit.ſcripſit Io.Gutier.lib.1.pract.q.q.33.& q.127. & q.129.& plures alij, quos nouiſſimè refert Caſtillo de Bouad.lib.1.Politicæ, c.13.n.13.Illud tantummodo † memineris, quia quod eius dictum ſit pace, errauit Auend.vbi ſup.conſuetudinem attendendam eſſe non eius loci, vbi lis agitatur, & iudicium fit; ſed eius vbi ſita ſunt bona, & eſt executio facienda, l.31.tit.4.lib. 3.nouæ Recopil.quæ l. 10.licet loquatur in tribunalibus, *de los adelantamientos*, generaliter tamen recipienda eſt, quemadmodum in propoſito, l. 41. eiuſdem tit. ſupr. obſeruauimus, quia quoties Rex vni Præſidum reſcribit omnibus reſcripſiſſe cenſetur, iuxta Bart. doctrinam, in l. regulatorum, §. interdicere, num.3. D. de interd.& relegat. & iam diximus. * Et quod ſpatium temporis debeat continere hæc conſuetudo decimam percipiendi controuerſum inter noſtrates magnopere eſt. Et licet Auend. vbi ſupr. num.3.ſuam opinionem fundet ex verbis, l.10.tit. 6. lib. 3. Recop.ibi: *Fundando ſe en la coſtumbre antigua*, quia illa verba probant ad percipiendam decimam conſuetudinem immemorialem neceſſariam eſſe, vt conſtat ex verbis eiuſdem: ibi; *Immo illa plus adddit, quod non qualibet conſuetudo ſufficiat, ſed illa quæ ſit immemorialis*. Quæ opinio in praxi obſeruari non debet & à contrario recedendum non eſt, nam d.l. 10. tantum de antiqua conſuetudine loquitur, non de immemoriali, vt ex eius littera conſtat, & vbi lex expreſſe non loquuta fuit de conſuetudine immemoriali quælibet alia conſuetudo ſufficit, vt notat gl. in c.1. de conſuetudine, lib. 6. Bald. in c. cum eſſes, de conſt. & idem Auend. tenet, vbi ſup. Azeu. in d.l. 7.numer.10.& 11. Parlad.lib.2.c. fin.6.par.§.vnic.qui omnes contra Auend. affirmant ordinariam conſuetudinem ſufficere, & ſic debet intelligi, & interpretari, d.l. 10.